

Michel Desvigne, paisatgista

“Molts paisatgistes s’han perdut en un excés de disseny”

Michel Desvigne és arquitecte paisatgista graduat per la Facultat de Ciències Naturals de Lió i per l'Escola Nacional Superior del Paisatge de Versailles. Al llarg de la seva carrera ha col·laborat amb els noms més destacats de l'arquitectura mundial, com Norman Foster, Herzog i De Meuron, Jean Nouvel, Renzo Piano o Richard Rogers. L'any 2000 va rebre la medalla de l'Acadèmia Francesa d'Arquitectura. Ha fundat, amb la seva col·lega Christine Dalnoky, l'estudi Desvigne & Dalnoky, amb què ha dut a terme nombrosos projectes, entre els quals hi ha parcs urbans i infraestructures relacionades amb el tren d'alta velocitat a França.

Quina relació estableix un paisatgista amb un arquitecte? Comparteixen el mateix codi? Molt sovint hi ha força diferències, però és justament en aquestes diferències on hi ha l'interès de la relació. Però cada cas és diferent. Als Estats Units, hi tinc un projecte per a un client privat que disposa d'un terreny molt gran i que ha volgut que fóssim primer els paisatgistes els que actuéssim a l'indret abans que l'arquitecte comenci ni tan sols a pensar què hi construirà. Aquest arquitecte, un japonès situat en l'elit de l'arquitectura mundial, ha acceptat el procediment, però aquest és un cas molt estrany.

Així no seria el més habitual en els encàrrecs privats...

No, no, de cap manera. Les coses no van així. Primer es construeix i després ja s'arreglarà el paisatge, si és que s'arregla. Tot i això, penso que qualsevol persona, per sentit comú, ho veu a la inversa, i, si té un terreny, s'estima més organitzar-lo primer, donar-li forma, i després decidir com hi construeix. En els encàrrecs públics és més habitual que, un cop es disposa del terreny, arquitecte i paisatgista treballin al mateix temps i de manera coordinada. Així es pot construir l'edifici en relació amb l'entorn i ajustar-ne bé l'orientació o les obertures per a la llum.

Què ens en pot dir, dels grans arquitectes amb qui vostè ha col·laborat?

La veritat és que l'atzar de la vida m'ha portat a treballar amb alguns d'ells i puc dir que he tingut sort de fer-ho. Amb Renzo Piano, Norman Foster o Richard Rogers he après moltíssimes coses.

Com a característica comuna, diria que el seu procés de disseny del projecte és molt clar. Tenen molta consciència dels mitjans amb què compten a l'hora de concebre aquest projecte i també molta capacitat de compartir el seu projecte amb altres professionals i d'apropiar-se elements interessants que aquests professionals els puguin aportar. No és casualitat, doncs, que col·laborin amb els millors enginyers, tenint en compte la complexitat tècnica d'alguns encàrrecs. I també amb els paisatgistes. En aquest sentit, diria que són una mica com els nostres mecenes: molts paisatgistes han fet projectes molt creatius i de qualitat gràcies a aquests arquitectes, que ens han ajudat a treballar, de vegades, millor que els clients públics.

Quan hi haurà un star system de paisatgistes equivalent al dels arquitectes? O, dit d'una altra manera, quan visualitzarà i identificarà el gran públic la tasca d'aquests professionals? Avui dia, dels paisatgistes, no se'n sap res, però, històricament, han estat molt importants. A França, per exemple, Le Nôtre va ser un personatge molt influent, i molt conegut i reconegut en el seu temps. I, encara avui, a França, tothom pot citar Le Nôtre, però difícilment un arquitecte de la mateixa època. El mateix passa a Anglaterra o als Estats Units. Respecte als actuals, penso que els paisatgistes cada cop tenen més influència en la transformació del territori i per aquest motiu aniran sent coneguts, però és un procés llarg, i això vindrà més endavant. Respecte a l'expressió "star system dels arquitectes", que, efectivament, s'utilitza, pot

“El traçat del TGV respon sovint a pactes polítics, i no a les millors solucions tècniques”

introduir en la seva valoració el concepte que són persones mediàtiques, i crec que això té una certa connotació negativa, com si diguéssim que són coneguts, però no realment bons. En canvi, és tot al contrari: els arquitectes de l'*star system* són molt millors que els altres, i, amb el temps, quan aquesta expressió ja no signifiqui res, el que quedarà és la seva obra. La diferència la marca el fet que un gran arquitecte treballa amb llibertat, transforma la realitat i ens dona un tros de la seva ànima en cada nova realització.

Els projectes poden tenir ànima?

Sí, i no s'ha de tenir por d'aquesta paraula. Tampoc cal prendre-la com un emblema. El que sí que es constata és que els paisatgistes han fet una molt bona feina a Europa en retornar el sentit i, si vostè vol, l'ànima del paisatge a moltes zones periurbanes que en els últims anys s'havien fet força malbé. He de dir també que molts paisatgistes –i això és veritat a Espanya i, en part, a França– s'han perdut en un excés de disseny.

Què li suggereix l'expressió “el retorn del paisatge”?

És una mica confusa, perquè es fa servir sovint com dient que, en qualsevol cas, el paisatge de fa uns anys era millor. Tenim el món actual, amb els seus fluxos de comunicació i amb molta més gent sobre el territori; no podem pensar en un retorn o a tornar a no se sap què. Es tracta, simplement, de transformar allò que no està bé en alguna cosa millor. Estic convençut que el després és millor que l'abans. És un principi no moral, sinó vital.

El present i el futur és, per exemple, el TGV. Què passa amb el TGV i el paisatge?

Quan es va fer el tren a tot Europa van deixar treballar els enginyers, que van fer bons traçats. El tren no era una qüestió política, sinó que era el progrés en majúscules. Avui, els traçats són fruit dels pactes polítics. Aleshores, els enginyers i paisatgistes miren d'adaptar els traçats no a la millor solució possible, sinó a la que s'ha acordat segons la correlació de forces en joc. I, de vegades, l'enginyer i el paisatgista proven, simplement, de fer comprensible i equilibrada una decisió que per si mateixa ja és absurda. Els polítics haurien d'actuar més honestament per evitar aquesta esquizofrènia.

L'alta velocitat eixampla la ciutat difusa i la perifèria. Tenen solució les perifèries?

Les grans ciutats s'han tornat difuses. Mirem París: una ciutat de 2 milions d'habitants amb 8 milions que hi viuen al voltant. Com ho estructurarem, tot això? El paisatgisme nord-americà, que té experiència en aquest tipus de ciutat difusa, hi ha donat solucions des del segle XIX, amb parcs que fan de nexa entre barris, fàbriques integrades en el paisatge i una certa organització dels serveis. Són solucions que encara podem aprofitar, i funcionen.

Algunes vegades, espontàniament, a la majoria de la gent no li agrada una realització paisatgística-urbanística. És una manca de cultura col·lectiva o simplement que estem davant d'un mal projecte?

Sens dubte, estem davant d'un mal projecte. El discurs de l'artista incomprès no hi té lloc, aquí. És possible, de vegades, que no s'entengui un edifici perquè es tracta d'un objecte molt complex que s'ha de llegir en diversos nivells, que no són sempre evidents. Però els paisatgistes actuem en espais més simples, i, si el projecte està ben fet, s'ha d'entendre. Però estic convençut que, si un projecte és coherent, la majoria el comprendrà.

I això com es fa? Quin és el secret?

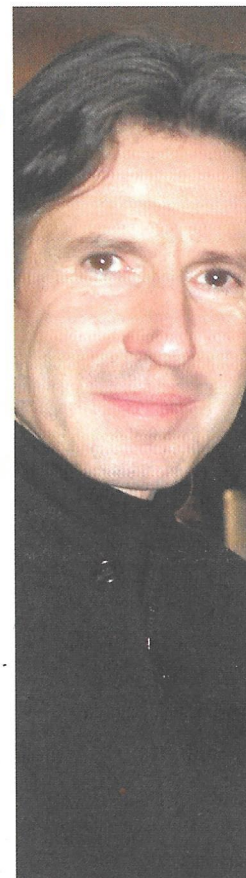
S'ha de copsar bé el lloc on hem de treballar en si mateix, i, alhora, el seu context físic i cultural. Un cop fet això, estem en condicions de posar-hi elements contemporanis de manera que els elements preexistents continuïn sent familiars per a les persones i que no es tingui la sensació que hem esborrat del mapa un indret. Hem d'evitar sempre fer *tabula rasa* sobre el territori. En qualsevol cas, el principi de la nostra professió, la matèria sobre la qual treballlem –el paisatge–, ha estat feta per l'home i, per tant, no podem fer realitzacions alienes a les persones. En l'arranjament de l'espai públic, en el paisatgisme, no hi caben les abstraccions.

La creativitat encara hi té lloc.

Evidentment, tampoc podem caure en l'extrem de fer-ho tot al gust popular i previsible. El que volia dir és que, fem el que fem, hem d'acabar treballant amb terra, aigua, minerals, arbres, però fixi's que amb aquest material podem crear un jardí japonès, Versalles o Central Park. Amb uns elements que sempre són els mateixos arribem a obtenir resultats completament diferents. I tot això dependrà, finalment, de la nostra cultura.

Albert Punsola

“En el paisatgisme, no hi caben les abstraccions”

“Mai hem de donar la sensació que hem esborrat del mapa un indret”
